

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 444/2021-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej JUDr. Ivetou Rajtákovou, advokátkou, Štúrova 20, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 41 Pc 30/2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 12. júla 2021 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje zakázať Okresnému súdu Košice I (ďalej len okresný súd“) pokračovať v porušovaní označených práv a priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 3 500 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti a ostatných príloh ústavnej sťažnosti vyplývajú tieto skutkové okolnosti:

Sťažovateľka sa návrhom podaným 28. augusta 2019 ako plnoleté dieťa domáhala proti povinnému [REDACTED] zvýšenia výživného zo sumy 400 eur na sumu 1 500 eur mesačne od septembra 2019 z dôvodu nástupu na vysokoškolské štúdium v zahraničí. Povinný sa k jej návrhu vyjadril 1. októbra 2019, 18. februára 2020 sa uskutočnilo prvé pojednávanie, na výzvu súdu sa vyjadrila podaním z 10. marca 2020. Pojednávanie z 9. apríla 2020 bolo zrušené z dôvodu pandemickej situácie. Advokátka sťažovateľky navrhovala v máji 2020 vykonať jej výsluch mimo pojednávania z dôvodu, že sa zdržiava mimo územia Slovenska. Pojednávanie uskutočnené 4. augusta 2020 bolo odročené na 3. november 2020, avšak na žiadosť advokátky sťažovateľky bolo

toto odročené pre nariadený zákaz vychádzania. Pojednávanie nariadené na 2. február 2021 bolo odročené z dôvodu pandemickej situácie na 20. apríl 2021, keď sa uskutočnilo bez prítomnosti sťažovateľky a bolo odročené na 19. august 2021 pri uložení jej povinnosti predložiť dôkazy.

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. Sťažovateľka tvrdí, že okresný súd neefektívnou postupom a nevykonaním úkonov administratívnej povahy spôsobuje prieťahy v konaní. Podľa sťažovateľky ide o štandardnú agendu všeobecných súdov, v konaní nie je vysoký počet účastníkov, nie je potrebné znalecké dokazovanie. Neefektívna činnosť a neaktivita súdu sú badateľné v nariadení prvého pojednávania po 6 mesiacoch od doručenia návrhu a 4 mesiace po doručení vyjadrenia povinného. Súd jej advokátke doručil podanie povinného z 1. októbra 2019 až 17. februára 2020 a nemohla sa k nemu vyjadriť v priebehu pojednávania konaného nasledujúci deň. Súd potom pri nariaďovaní pojednávania v auguste 2020 nezohľadnil sťažovateľkou oznámené detaily zdržiavania sa na Slovensku. Stav právnej a materiálnej neistoty sťažovateľky súd svojím konaním nezmierňuje, ale predlžuje. Ide pre ňu o priam existenčnú záležitosť podmieňujúcu napĺňanie základných životných potrieb. Pri pokrývaní svojich výdavkov je priam odkázaná na výživné zo strany povinného, ktoré momentálne pokrýva len zlomok nákladov. Ako značnú ujmu preto pociťuje ohrozenie svojho práva na osobný rozvoj a možnosti prípravy na budúce zamestnanie tvorbou prieťahov okresným súdom. Do skončenia konania je matka sťažovateľky povinná finančne zabezpečiť potreby sťažovateľky aj v časti pripadajúcej na povinného, a preto žiada o priznanie finančného zadostučinenia vo výške 3 500 eur.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

4. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. obsahovo zodpovedajúceho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) postupom okresného súdu v konaní o zvýšení výživného na plnoleté dieťa, v ktorom vystupuje ako navrhovateľka.

III.1. K namietanému porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov:

5. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

6. Podstatou, účelom a cieľom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a teda aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu (III. ÚS 154/06, I. ÚS 76/03, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019). Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd

so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp aj v čl. 12 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

7. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (m. m. II. ÚS 32/02, III. ÚS 241/2017, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

8. V súvislosti s posúdením prvého kritéria, t. j. právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že v danom prípade je predmetom konania zmena (zvýšenie) výživného pre plnoleté dieťa, ktorá tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Napadnuté konanie nemožno považovať za právne zložité. Ústavný súd rovnako zistil, že prejednávacia vec sa vyznačovala určitým stupňom faktickej (skutkovej) zložitosti. Dokazovanie vykonávané okresným súdom v napadnutom konaní totiž vykazovalo črty určitej zložitosti z dôvodu potreby preukázania oprávnených potrieb sťažovateľky po nástupe na vysokoškolské štúdium v zahraničí a skutočných možností na strane povinného, čo spôsobilo určité predĺženie konania z dôvodu nemožnosti vykonať všetky dôkazy na jednom pojednávaní. K tomu pristupuje sťažovateľkou zmienený pobyt v zahraničí, ktorý je okolnosťou prispievajúcou k dĺžke konania.

9. Vzhľadom na charakter veci ústavný súd zdôrazňuje, že vo veciach, v ktorých sa rozhoduje o výživnom (či už pre maloleté, alebo plnoleté dieťa), ide o existenčnú otázku, ktorá si zo strany všeobecných súdov vyžaduje, aby takéto konanie bolo vedené efektívne, s mimoriadnou pozornosťou a osobitnou rýchlosťou. Takáto požiadavka na konanie je daná predovšetkým významom predmetu sporu pre účastníkov konania (I. ÚS 426/2018). Zohľadniť je potrebné, že sťažovateľka požaduje viac ako trojnásobné zvýšenie doterajšej výšky súdom určeného výživného, čo podstatne zvýšilo požiadavky na dokazovanie, pričom v mimosporovom konaní súd zaťažuje povinnosť zistiť skutočný stav veci.

10. K správaniu sťažovateľky a postupu okresného súdu ústavný súd zaujme stanovisko spoločne. Z obsahu ústavnej sťažnosti, ako aj z prehľadu jednotlivých úkonov okresného súdu vyplývajúcich z obsahu súdneho spisu vyplýva, že návrh bol podaný 28. augusta 2019 a konanie nie je doteraz právoplatne skončené. Celková dĺžka napadnutého konania toho času presiahla 2 roky, pričom je nariadený termín pojednávania na 14. október 2021. Ústavný súd pri hodnotení postupu okresného súdu poukazuje na to, že doterajšia celková dĺžka konania nie je sama osebe dôvodom

na vyslovenie, že došlo vo veci k zbytočným priesťahom, aj keď je na hrane ústavnej akceptovateľnosti.

11. Od podania návrhu do prvého pojednávania okresný súd vykonával úkony priebežne, doručil návrh na vyjadrenie povinnému, vyzval účastníkov na predloženie dôkazov a po doručení vyjadrenia povinného nariadil termín pojednávania. Sťažovateľkou namietaná neefektívnosť úkonov, pokiaľ ide o doručenie vyjadrenia povinného sťažovateľke, svojou intenzitou neovplyvnila významne celkovú dĺžku konania.

12. Namietané nezohľadnenie pobytu sťažovateľky pri nariadovaní pojednávania zo 4. augusta 2020 ústavný súd nepovažoval za okolnosť, ktorá mala v konečnom dôsledku skutočne negatívny vplyv na dĺžku napadnutého konania. Aj keď oznámenie o dostupnosti sťažovateľky v štáte trvalého pobytu bolo z jej strany prejavom obozretnosti, nemožno od konajúceho súdu očakávať, že bude bezvýhradne akceptovať všetky požiadavky účastníkov konania vrátane oznámeného dátumu ich dostupnosti, pretože konajúci sudca zohľadňuje popri hľadiskách výhodnosti termínov pre účastníkov aj vhodnosť z pohľadu vlastného kalendára pracovných udalostí.

13. Z ďalších vykonaných úkonov súdu je zrejmé, že okresný súd nariadil pojednávania. Vzhľadom na objektívne okolnosti ich vykonal dosiaľ štyri, na ktorých aj prejednával vec samu. Tento stav vyplynul v podstatnej miere z protipandemických opatrení, ktoré výrazne zasiahli do riadneho priebehu konania, pretože tri nariadené termíny pojednávania museli byť odročené. Čiastočne k tomu prispelo aj zdržiavanie sa sťažovateľky v zahraničí vedúce k jej neúčasti na prvom pojednávaní vo februári 2020. Vypočítaná bola až na pojednávaní v auguste 2020. Odporca bol následne vypočítaný až na pojednávaní 20. apríla 2021.

14. Z už uvedeného je zrejmé, že v posudzovanom prípade je potrebné primeranosť dĺžky konania v súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru posudzovať v rámci objektívnych okolností, ktoré vstúpili do konania. Vzhľadom na zistené časové súvislosti podľa názoru ústavného súdu postupoval okresný súd aj s prihliadnutím na celkovú dĺžku napadnutého konania dostatočne plynule a sústredene. Ústavný súd zaznamenal v jeho postupe určitú neefektívnosť, avšak bez následkov v podobe spôsobenia zbytočných priesťahov.

15. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, z ktorej vyplýva, že nie každý zistený priesťah v súdnom konaní či inom konaní pred orgánom verejnej moci má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Na kratšie obdobia nečinnosti orgánu verejnej moci ústavný súd spravidla prihliada len vtedy, keď sa vyskytli opakovane a zároveň významným spôsobom ovplyvnili celkovú dĺžku konania (I. ÚS 19/00, I. ÚS 39/00, I. ÚS 57/01, II. ÚS 129/06, I. ÚS 287/2017).

16. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že vzhľadom na zložitnosť veci, význam veci pre sťažovateľku a postup okresného súdu v napadnutom konaní vo svojom súhrne konanie nie je poznačené zbytočnými priesťahmi takej intenzity, aby bolo možné po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie vysloviť porušenie označených práv; doterajší priebeh prípravného konania je zlučiteľný s obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. zodpovedajúceho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto ústavnú

sťažnosť sťažovateľky pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

17. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími návrhmi sťažovateľky uvedenými v petite jej ústavnej sťažnosti nezaoberal. Ak by podľa sťažovateľky okresný súd v nadväznosti na pojednávanie zo 14. októbra 2021 v budúcnosti nepostupoval v súlade s požiadavkami základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, toto rozhodnutie jej nebráni v budúcnosti sa obrátiť na ústavný súd.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. septembra 2021

Libor DUEA
predseda senátu